

Oosteinde 9 te Stompwijk

rapport 2797

Oosteinde 9 te Stompwijk (gemeente Leidschendam-Voorburg)

Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek

I.S.J. Beckers
J. Holl



Colofon

ADC Rapport 2797

Oosteinde 9 te Stompwijk (gemeente Leidschendam-Voorburg)

Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek

Auteurs: I.S.J. Beckers en J. Holl

In opdracht van: Dhr. M. Heine

© ADC ArcheoProjecten, Amersfoort, 4 oktober 2011

Foto's en tekeningen: ADC ArcheoProjecten, tenzij anders vermeld

Status onderzoek: definitief

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt
worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

ADC ArcheoProjecten aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend
uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.



Autorisatie:

A.G. de Boer

ISBN 978-94-6064-788-8

ADC ArcheoProjecten

Postbus 1513

3800 BM Amersfoort

Tel 033-299 81 81

Fax 033-299 81 80

Email info@archeologie.nl

Inhoudsopgave

Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied	4
Samenvatting	5
1 Inleiding	7
1.1 Algemeen	7
1.2 Doelstelling en vraagstelling	7
2 Methodiek bureauonderzoek	7
3 Resultaten bureauonderzoek	8
3.1 Afbakening plan- en onderzoeksgebied en vaststellen van de consequenties van het mogelijk toekomstige gebruik	8
3.2 Beschrijving huidig gebruik	8
3.3 Beschrijving van de historische situatie, mogelijke verstoringen en ondergrondse bouwhistorische waarden	9
3.4 Beschrijving van bekende archeologische en aardwetenschappelijke waarden	10
3.5 Gespecificeerde verwachting (LS05)	11
4 Methodiek Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)	11
4.1 Kader	11
4.2 Methode	12
5 Resultaten Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)	12
5.1 Veldinspectie	12
5.2 Lithologische beschrijving	12
5.3 Interpretatie	13
6 Conclusies	13
7 Aanbeveling	14
Literatuur	15
Geraadpleegde websites	15
Lijst van afbeeldingen en tabellen	15
Bijlage 1 Boorgegevens	23

Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied

Provincie:	Zuid-Holland
Gemeente:	Leidschendam-Voorburg
Plaats:	Stompwijk
Toponiem:	Oosteinde 9
Kadastrale gegevens:	Kadastrale gemeente Stompwijk, sectie I, perceel 125
Kaartblad:	30H
Oppervlakte plangebied	3000 m ²
Coördinaten:	92.916 / 457.455 92.954 / 457.400 92.983 / 457.443 92.960 / 457.485
Bevoegde overheid:	Gemeente Leidschendam-Voorburg
Deskundige namens de bevoegde overheid:	Mevr. L. Bruning
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer (CIS-code):	47276
ADC-projectcode:	4130687
Periode van uitvoering:	Juni 2011
Beheer en plaats documentatie:	ADC ArcheoProjecten bv, Amersfoort
Beheer en plaats digitale documentatie (e-depot):	http://persistent-identifier.nl/?identifier=urn:nbn:nl:ui:13-c1s-4js



Samenvatting

In opdracht van Dhr. M. Heine heeft ADC ArcheoProjecten een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek uitgevoerd voor het plangebied Oosteinde 9 in Stompwijk (gemeente Leidschendam-Voorburg). In het plangebied zal de bestaande woning gesloopt worden en een nieuwe woning gebouwd worden. Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van een aanvraag van een bouwvergunning en was noodzakelijk om te bepalen of bij de voorgenomen activiteiten de kans bestaat dat archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

Op kaarten vanaf 1615 is in het plangebied een boerderij afgebeeld. Op de kadastrale minuut uit 1812 is in het plangebied een boerderij afgebeeld waarvan de vorm overeenstemt met de huidige boerderij (afb. 5). Op kaarten uit de 19^e en 20^e eeuw is deze boerderij weergegeven. Mogelijk stamt de huidige boerderij dan ook uit het begin van de 19^e eeuw.

In het plangebied worden daarom voornamelijk archeologische bewoningsresten uit de Nieuwe tijd en eventueel de Late Middeleeuwen verwacht. Het betreft hier waarschijnlijk waterputten, beerputten of andere bewoningsresten. De resten uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd zullen zich naar verwachting direct onder het maaiveld bevinden in een toemaakdek. Ten oosten van de boerderij zijn op kaarten uit de 19^e en 20^e eeuw bouwwerken afgebeeld. De geplande locatie van de nieuwe keuken kan al verstoord zijn geraakt door deze bouwwerkzaamheden.

Teneinde deze verwachting te toetsen werd in het plangebied een verkennend booronderzoek uitgevoerd. Hierbij zijn drie boringen tot 2 m –mv gezet.

De diepe ondergrond van het plangebied bestaat uit slappe kwelderafzettingen. Hierop is een pakket rietveen gevormd. De bovengrond bestaat uit een pakket opgebrachte grond van 65 cm (boring 3) tot tenminste 170 cm dik (boring 1). Dit pakket bestaat uit matig fijn zand en heeft een andere bodemtextuur dan een toemaakdek. Omdat niet precies bekend is wanneer dit pakket is opgebracht kunnen hier nog archeologische resten uit de Nieuwe tijd in aanwezig zijn.

De geplande bodemingreep zal grotendeels plaatsvinden ter hoogte van de oostelijke vleugel van de huidige bebouwing. De nieuwe bebouwing zal ca. 10 m² buiten de huidige bebouwing uitsteken. Alhoewel hierbij mogelijk bewoningsresten uit de Nieuwe tijd verstoord kunnen worden is de informatiewaarde van archeologische resten in een dergelijke kleine oppervlakte zeer beperkt.

ADC ArcheoProjecten adviseert daarom het terrein vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling. Het is echter niet volledig uit te sluiten dat binnen het onderzochte gebied toch nog archeologische resten voorkomen. Het verdient daarom aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij het bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 53 van de Monumentenwet.

Het selectiebesluit van de gemeente Leidschendam-Voorburg luidt dat een archeologische begeleiding uitgevoerd dient te worden door de Archeologische Werkgroep Leidschendam-Voorburg tijdens de sloopwerkzaamheden. De eventuele archeologische resten uit de Nieuwe tijd kunnen op deze wijze gedocumenteerd worden.



Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

Periode	Tijd in jaren
Nieuwe tijd	1500 - heden
Middeleeuwen:	450 – 1500 na Chr.
Late Middeleeuwen	1050 - 1500 na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450 - 1050 na Chr.
Romeinse tijd:	12 voor Chr. – 450 na Chr.
Laat-Romeinse tijd	270 - 450 na Chr.
Midden-Romeinse tijd	70 - 270 na Chr.
Vroeg-Romeinse tijd	12 voor Chr. - 70 na Chr.
IJzertijd:	800 – 12 voor Chr.
Late IJzertijd	250 - 12 voor Chr.
Midden-IJzertijd	500 - 250 voor Chr.
Vroege IJzertijd	800 - 500 voor Chr.
Bronstijd:	2000 - 800 voor Chr.
Late Bronstijd	1100 - 800 voor Chr.
Midden-Bronstijd	1800 - 1100 voor Chr.
Vroege Bronstijd	2000 - 1800 voor Chr.
Neolithicum (Jonge Steentijd):	5300 – 2000 voor Chr.
Laat-Neolithicum	2850 - 2000 voor Chr.
Midden-Neolithicum	4200 - 2850 voor Chr.
Vroeg-Neolithicum	5300 - 4200 voor Chr.
Mesolithicum (Midden-Steentijd):	8800 – 4900 voor Chr.
Laat-Mesolithicum	6450 - 4900 voor Chr.
Midden-Mesolithicum	7100 - 6450 voor Chr.
Vroeg-Mesolithicum	8800 - 7100 voor Chr.
Paleolithicum (Oude Steentijd):	tot 8800 voor Chr.
Laat-Paleolithicum	35.000 - 8800 voor Chr.
Midden-Paleolithicum	300.000 – 35.000 voor Chr.
Vroeg-Paleolithicum	tot 300.000 voor Chr.

Bron: Archeologisch Basis Register 1992



1 Inleiding

1.1 Algemeen

In opdracht van Dhr. M. Heine heeft ADC ArcheoProjecten een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek uitgevoerd voor het plangebied Oosteinde 9 in Stompwijk (gemeente Leidschendam-Voorburg). In het plangebied zal de bestaande woning gesloopt worden en een nieuwe woning gebouwd worden. Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van een aanvraag van een bouwvergunning en was noodzakelijk om te bepalen of bij de voorgenomen activiteiten de kans bestaat dat archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

1.2 Doelstelling en vraagstelling

Het doel van bureauonderzoek is het verwerven van informatie, aan de hand van bestaande bronnen, over bekende en/of verwachte archeologische waarden, binnen een omschreven gebied, om daarmee te komen tot een gespecificeerde, archeologische verwachting.

Het doel van het inventariserende veldonderzoek is het aanvullen en toetsen van de op basis van het bureauonderzoek opgestelde gespecificeerde verwachting. Het inventariserend veldonderzoek vond plaats door middel van een verkennend booronderzoek.

Ten behoeve van het inventariserend veldonderzoek is een plan van aanpak (PvA) opgesteld conform KNA (Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie) specificatie VS01.¹

Hierin zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

- Is er in het plangebied een intact potentieel vondst- en/of sporenniveau aanwezig en zo ja, komt dit overeen met het op basis van het bureauonderzoek verwachte niveau?
- Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard en datering hiervan?

Indien er archeologische waarden aanwezig zijn:

- In welke mate worden deze waarden verstoord door realisatie van de geplande bodemingreep?
- Hoe kan deze verstoring door planaanpassing tot een minimum worden beperkt?

Indien de archeologische waarden niet kunnen worden behouden:

- Welke vorm van nader onderzoek is nodig om de aanwezigheid van archeologische waarden en hun omvang, ligging, aard en datering voldoende te kunnen bepalen om te komen tot een selectiebesluit?

Het bureauonderzoek is uitgevoerd op 23 juni 2011 en het booronderzoek op 28 juni 2011. Meegewerkt hebben: I.S.J. Beckers (archeoloog), J. Holl (prospecteur) en E. Lohof (senior prospecteur).

2 Methodiek bureauonderzoek

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.2 Landbodems, protocol 4002 Bureauonderzoek.

Het bureauonderzoek bestaat uit de volgende elf processtappen:

1. Afbakenen plan- en onderzoeksgebied en vaststellen consequenties van mogelijk toekomstig gebruik;
2. Aanmelden onderzoek bij Archis;
3. Vermelden (en toepassen) overheidsbeleid;
4. Beschrijven huidig gebruik;
5. Beschrijven historische situatie en mogelijke verstoringen;
6. Beschrijven mogelijke aanwezigheid bouwhistorische waarden in de ondergrond;
7. Beschrijven bekende archeologische en aardwetenschappelijke waarden;

¹ Het PvA is opgesteld door I.S.J. Beckers (archeoloog) op 23 juni 2011 en geaccordeerd door J. Huizer, senior prospecteur.



8. Opstellen gespecificeerde verwachting;
9. Opstellen standaardrapport bureauonderzoek;
10. Afmelden onderzoek bij Archis: overdracht onderzoeksgegevens;
11. Aanleveren digitale gegevens bij e-Depot.

De processtappen 1 tot en met 7 leveren gegevens op basis waarvan processtap 8, de gespecificeerde verwachting wordt opgesteld. De gespecificeerde verwachting kan worden beschouwd als een belangrijke conclusie van het bureauonderzoek, omdat hierin wordt aangegeven of, en zo ja, welke archeologische waarden worden verwacht, indien relevant weergegeven op een kaart.

De resultaten van processtappen 1 tot en met 8 worden behandeld in de paragrafen 3.1 tot en met 3.5. Processtap 9 resulteert in het voorliggende rapport. De processtappen 10 en 11 hebben betrekking op het voor derden openbaar maken van de resultaten van het bureauonderzoek bij onder meer Archis en het e-Depot.

3 Resultaten bureauonderzoek

3.1 Afbakening plan- en onderzoeksgebied en vaststellen van de consequenties van het mogelijk toekomstige gebruik

Het plangebied ligt op het perceel van de Oosteinde 9 te Stompwijk en heeft een oppervlakte van ca. 3000 m². Het plangebied wordt aan de west-, zuid-, en oostkant begrensd door een sloot. De noordgrens van het plangebied wordt gevormd door de perceelsgrens. De exacte locatie is weergegeven in afbeeldingen 1 en 2.

Van het plangebied zelf zijn onvoldoende archeologische en aardkundige gegevens beschikbaar om een uitspraak te kunnen doen over de archeologische verwachting. Daarom zijn tevens gegevens betrokken uit de directe omgeving, waarmee het onderzoeksgebied kan worden gedefinieerd als het gebied binnen een straal van circa 1000 m rondom het plangebied.

In afb. 3 is de huidige en nieuwe situatie van het te wijzigen gebouw afgebeeld. Het betreft hier het centrale gebouw op de luchtfoto (afb. 2). Eerst zal de huidige oostelijke vleugel van de bebouwing worden gesloopt. Daarna zal op de locatie van de oostelijke vleugel een keuken worden gebouwd met een oppervlakte van ongeveer 15 m². De nieuwe bebouwing zal ca. 10 m² buiten de huidige bebouwing uitsteken. De keuken zal op heipalen worden gefundeerd. Hierop zullen funderingsbalken van 50 cm breed worden aangebracht. De bodem zal hierbij vergraven worden tot 70 cm –mv.

De consequentie van de voorgenomen ingreep is dat eventuele waardevolle archeologische resten in de ondergrond mogelijk worden aangetast.

3.2 Beschrijving huidig gebruik

Het plangebied is momenteel bebouwd. In het midden van het plangebied staat een boerderij die in twee woningen is opgedeeld. Ten oosten van de boerderij is een kleine woning aan de boerderij vastgebouwd. Dit is de eerder genoemde oostelijke vleugel. In het noorden van het plangebied bevinden zich twee bijgebouwen. Uit een KLIC-melding blijkt dat ten oosten van de boerderij een rioolbuis aanwezig is en ten zuidwesten van de boerderij een gas- en een elektriciteitsleiding.



3.3 Beschrijving van de historische situatie, mogelijke verstoringen en ondergrondse bouwhistorische waarden

De historische situatie is op verschillende kaarten als volgt:

Bron	Historische situatie
Kaart van Van Berckenrode uit 1615 (afb. 4) ² Kadastrale minuut uit 1812 (afb. 5) ³	In het plangebied is een gebouw afgebeeld Boerderij bestond al in huidige staat, had een uitbouw in oostelijke richting.
Topografische kaart uit 1850 ⁴	Situatie identiek aan 1811-32
Bonnekaart uit 1876-1899 ⁵	Situatie identiek aan 1811-32
Bonnekaart uit 1920-1928 ⁶	Situatie identiek aan 1811-32
Bouwvergunning uit 1946 ⁷	Situatie zoals de huidige
Topografische kaart uit 1946-1995 ⁸	Situatie zoals de huidige
KennisInfrastructuur CultuurHistorie (KICH) ⁹	Geen additionele informatie
Cultuurhistorische atlas provincie Zuid-Holland	Lage trefkans op archeologische sporen vanaf de Middeleeuwen

Het plangebied ligt ca. 500 m ten noordoosten van Stompwijk, een ontginningsdorp uit de 14^e eeuw n. Chr.¹⁰ Op de oudste kaart van het plangebied, de kaart van Van Berckenrode uit 1615, zijn ten noorden van de Stompwijkse Vaart enkele gebouwen afgebeeld. Eén van die gebouwen lag mogelijk in het plangebied (afb. 4). Op de kadastrale minuutkaart uit 1812 is in het plangebied een boerderij afgebeeld en de westelijke en zuidelijke gevel van deze boerderij zijn gelijk aan de huidige bebouwing (afb. 5). De boerderij had in 1812 een oostelijke vleugel ten noorden van de geplande bouwwerken. Op de kadastrale minuut is in het noorden van het plangebied een schuur afgebeeld.

Op alle latere kaarten van het plangebied uit de 19^e eeuw en het begin van de 20^e eeuw is de boerderij eveneens weergegeven. In het bouwarchief van de gemeente Leidschendam-Voorburg zijn diverse stukken aanwezig uit 1925, 1929 en 1938 van de boerderij aan de Oosteinde 23 (later omgenummerd naar Oosteinde 9). De situatietekening komen echter niet overeen met de situatie op de kadastrale minuut en de huidige situatie en het is waarschijnlijker dat deze stukken de Oosteinde 21 betreffen.¹¹

In het bouwarchief is een bouwtekening uit 1946 aangetroffen (afb.6). De situatie op de bouwtekening is gelijk aan de huidige situatie. Tussen de boerderij en de kleine woning is een afvalput aangegeven.¹²

² Van Berckenrode 1609-16.

³ Kadaster 1812.

⁴ Wolters-Noordhoff Atlasproducties 1990.

⁵ Bureau Militaire verkenningen 1876-1928.

⁶ Ibid.

⁷ Van Rijn 2011.

⁸ Topografische Dienst Nederland 1950-1992.

⁹ <http://www.kich.nl>

¹⁰ Van Berkel & Samplonius 2007.

¹¹ Van Rijn 2011.

¹² Ibid.



3.4 Beschrijving van bekende archeologische en aardwetenschappelijke waarden

De volgende aardwetenschappelijke informatie is bekend van het plangebied:

Bron	Informatie
Geologie ¹³	Veen op oude zeeafzettingen (waarschijnlijk Hollandveen Laagpakket, Formatie van Nieuwkoop op Laagpakket van Wormer, Formatie van Naaldwijk)
Geomorfologie ¹⁴	Ontgonnen veenvlakte (1M46)
Bodemkunde ¹⁵	Weideveengronden op zeggeveen, rietzeggeveen of mesotroof broekveen, opgebracht moerig dek (15-50 cm dik) / Meerveengronden op zeggeveen, rietzeggeveen of broekveen, grondwatertrap II (opVc / zVc II)
Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) ¹⁶	1,26 m -NAP
Pruissers en van der Valk ¹⁷	Ten westen van het plangebied lagen enkele kreken richting de zee (in het Laagpakket van Wormer).

De regio rond het plangebied is gevormd in het Holoceen, het huidige geologische tijdperk dat na de laatste ijstijd is begonnen (ca. 9.700 v. Chr.). In deze periode steeg de zeespiegel door de temperatuurstijging, aanvankelijk snel maar later nam de snelheid af. Hierdoor vormde zich vanaf ongeveer 4000 v. Chr. een rij strandwallen voor de kust. De oudste strandwal in West-Nederland werd gevormd op de lijn Voorschoten-Voorburg. Door de bescherming van de strandwallen ontstond hierachter een rustig milieu waarin een dik veenpakket kon ontstaan.

Op de kaart van Pruissers en Van der Valk is de ontstaansgeschiedenis van het plangebied te zien. In de periode dat de zee invloed had tot in het plangebied liepen er ten westen van het plangebied enkele geulen naar de zee toe. Nadat de strandwal ten westen van het plangebied is gevormd, in de periode 400-3700 v. Chr. zijn de geulen verzand.

Ter hoogte van het plangebied is voornamelijk zeelei afgezet tot ongeveer 2000 v. Chr. Deze geulen en de zeelei worden tot het Laagpakket van Wormer gerekend. Hierop heeft zich het Hollandveen Laagpakket gevormd. Dit niveau ligt in het plangebied aan het oppervlak. Het veenpakket is volgens de profielen van Pruissers en Van der Valk ongeveer 2 m dik.

Vanaf de 12^e/13^e eeuw n. Chr. is de veenvlakte ontgonnen in langgerekte percelen die ook nu nog in het landschap herkenbaar zijn. De veenvlakte is ontgonnen vanaf de Stompwijkse Vaart en het plangebied ligt in een ontginningsas. Ten westen en zuiden van Stompwijk zijn daarnaast grote hoeveelheden veen afgegraven voor de turfwinning. Daarom liggen deze polders ongeveer 3 m dieper dan de polder waar het plangebied in ligt. Op het veen is een 15 tot 50 cm dikke, opgebrachte kleilaag aanwezig. Deze kleilaag wordt ook wel toemaakdek genoemd en bestaat verder uit bagger, stalmest en stads- en huisvuil.

In het onderzoeksgebied zijn de volgende archeologische (indicatieve) waarden en ondergrondse bouwhistorische waarden vastgesteld:

Bron	Omschrijving
Cultuurhistorische Hoofdstructuur Zuid-Holland	Lage trefkans op archeologische waarden uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd.
Archeologische beleidsadvieskaart gemeente Leidschendam-Voorburg waarnemingen ARCHISII (Archeologisch Informatie Systeem) onderzoeksmeldingen ARCHISII	Categorie 7: Hoge archeologische verwachting, lintbebouwing in de 16 ^e /17 ^e eeuw N. Chr. 24259 2371, 40332, 40557, 42757, 45310

¹³ Gans, *et al.* 1998.

¹⁴ Ten Cate 1994.

¹⁵ Markus, *et al.* 1982b.

¹⁶ <http://www.ahn.nl/viewer>

¹⁷ Pruissers & Valk 1993.



Volgens de CHS (Cultuurhistorische Hoofdstructuur) geldt er voor het plangebied een lage trefkans op archeologische sporen vanaf de Middeleeuwen. Volgens de archeologische verwachtingskaart van de gemeenten Leidschendam-Voorburg, Voorschoten en Wassenaar ligt het plangebied in categorie 7. Zones die gewaardeerd zijn in deze categorie hebben een hoge verwachting voor archeologische resten uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd.

De ligging van de waarden volgens de CHS is weergegeven in afb. 7. De in de tabel vermelde archeologische meldingen worden in de volgende alinea's uiteengezet.

Onderzoeksmelding 40332 en 42757

In het onderzoeksgebied zijn voor twee tracés bureauonderzoeken uitgevoerd in 2010 en 2011. Het betreft hier een afvaltransportleiding op ongeveer 50 m ten noorden van het plangebied en een kadverbetering op ongeveer 700 m ten zuidoosten van het plangebied. Beide onderzoeken zijn nog niet afgemeld in ARCHIS en van beide onderzoeken zijn daarom geen gegevens bekend.

Onderzoeksmelding 40557

Ten noorden van Stompwijk, ongeveer 620 m ten westen van het plangebied is een ander tracé onderzocht door middel van een bureauonderzoek. Hierin werden resten uit de Middeleeuwen en vooral uit de Nieuwe tijd verwacht. In de gedeeltes met een hoge verwachting werd een verkennend booronderzoek aanbevolen en daarna een eventuele archeologische begeleiding. Het booronderzoek en de begeleiding zijn nog niet afgemeld in ARCHIS.

Onderzoeksmelding 2371 en waarneming 24259

In 1953 vonden baggerwerkzaamheden in de Geerpolder plaats, ongeveer 700 m ten zuidoosten van het plangebied. Hierbij is een compleet potje inheems-Romeins aardewerk uit de periode Late IJzertijd - Romeinse tijd Midden A (250 v. Chr. – 150 n. Chr.) gevonden.

Onderzoeksmelding 45310

Op ongeveer 830 m ten westen van het plangebied is in 2011 een booronderzoek uitgevoerd. De bodemopbouw bestond hier uit een toemaakdek op veen. Tussen het veenpakket en het toemaakdek is in twee van de vier boringen een dun laagje klei aangetroffen. Omdat in het plangebied geen archeologische waarden zijn aangetroffen is het plangebied vrijgegeven.

3.5 Gespecificeerde verwachting (LS05)

Op kaarten vanaf 1615 is een gebouw afgebeeld in het plangebied. Op de kadastrale minuutkaart uit 1812 komt de vorm van de afgebeelde boerderij sterk overeen met de vorm van de huidige boerderij. De huidige boerderij zou mogelijk uit 1812 kunnen stammen.

In het plangebied worden daarom voornamelijk archeologische bewoningsresten uit de Nieuwe tijd verwacht. Het betreft hier waarschijnlijk waterputten, beerputten of andere bewoningsresten. Mogelijk zijn in het plangebied archeologische resten uit de Late Middeleeuwen aanwezig. De resten uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd zullen zich naar verwachting direct onder het maaiveld bevinden in een toemaakdek.

Ten oosten van de boerderij zijn op kaarten uit de 19^e en 20^e eeuw bouwwerken afgebeeld. De geplande locatie van de nieuwe keuken kan al verstoord zijn geraakt door deze bouwwerkzaamheden.

4 Methodiek Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)

4.1 Kader

De bij het Inventariserend Veldonderzoek toegepaste methoden zijn conform de KNA, versie 3.2 Landbodems, in het bijzonder specificatie VS03 (booronderzoek). Uitgangspunt van het inventariserend veldonderzoek is de gespecificeerde verwachting zoals die is opgesteld in het bureauonderzoek. De strategie voor het veldonderzoek is hierop gebaseerd, alsmede op het voor dit onderzoek opgestelde Plan van Aanpak. De rapportage is opgesteld conform specificatie VS05.



4.2 Methode

In het plangebied zijn grondboringen uitgevoerd met als doel het bepalen van de bodemopbouw en eventuele bodemverstoringen. Dit is de verkennende fase van het inventariserend veldonderzoek.

Het verkennen van de bodemopbouw gebeurt door de bodemtextuur en, indien relevant, bodemkundige horizonten systematisch te beschrijven. Eventuele afwijkingen van de verwachte bodemopbouw zoals vastgesteld op grond van het bureauonderzoek, en andere niet-natuurlijke bodemkenmerken kunnen er aanleiding toe geven om (delen van) het plangebied als verstoord te beschouwen.

Er zijn drie boringen verspreid over het plangebied uitgevoerd. Eén boring is op de locatie van de voorgenomen ontwikkeling gezet (boring 2). Ten zuiden en noordoosten van de boerderij zijn twee boringen gezet ter controle van boring 2. De boringen zijn uitgevoerd met een 7 cm Edelmanboor en een 3 cm guts tot ten minste 25 cm in de ongestoorde ondergrond en tot maximaal 200 cm onder het maaiveld.

De bodemtextuur en archeologische indicatoren zijn beschreven volgens SBB 5.1 van het NITG-TNO waarin ondermeer de standaard classificatie van bodemmonsters volgens NEN5104 wordt gehanteerd.¹⁸ De X- en Y-coördinaten zijn bepaald aan de hand van de lokale topografie en ingemeten met behulp van een meetlint. De hoogte van het maaiveld ter plaatse van de boringen is bepaald aan de hand van AHN-beelden.

5 Resultaten Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)

5.1 Veldinspectie

Het deel van het plangebied ten zuiden van de boerderij is een dijk langs de Stompwijkse Vaart. Er is daarom een hoogteverschil van ca. 60 cm tussen boring 1 en boringen 2 en 3.

5.2 Lithologische beschrijving

De locatie van de boringen is weergegeven in afb. 2. De boorgegevens worden gepresenteerd in Bijlage 1.

Het onderste pakket van boring 1, tussen 180 en 200 cm –mv, bestaat uit matig siltige, matig fijne zand. Hierboven is echter een 10 cm dik, omgewerkt veenpakket aanwezig met daarin zandlagen en baksteenfragmenten. Vanaf het maaiveld tot 170 cm –mv is in boring 1 een matig siltig zandpakket aangetroffen. De top van dit pakket is matig humeus en venig. In het hele pakket zijn kleine baksteen- puin- en schelpfragmenten aanwezig. Deze fragmenten dateren mogelijk uit de Nieuwe tijd.

Het onderste pakket van boring 3 bestaat vanaf 190 cm -mv uit matig siltige, kalkloze klei. Dit pakket heeft een lichtgrijze kleur en het bevat rietresten. De consistentie van het pakket is slap.

Boven de matig siltige klei bevindt zich in boring 3 een mineraalarm veenpakket. Dit pakket bestaat uit rietveen en heeft een slappe consistentie. In boring 3 was de top van dit pakket zwak kleilig en veraard. De top van dit pakket ligt op ca. 1,9 m –NAP en op 80 cm –mv in boring 2 en op 65 cm –mv in boring 3. In boring 2 is het veenpakket tot 200 cm-mv aangetroffen.

In boringen 2 en 3 is boven het veenpakket een pakket kalkarm, matig siltig zand aangetroffen. Dit pakket bestaat uit matig fijn en matig humeus zand met daarin fragmenten baksteen en puin en schelpfragmenten.

¹⁸ Bosch 2005; Normalisatie-Instituut 1989.



5.3 Interpretatie

De onderstaande interpretatie wordt weergegeven in afb. 8.

De diepe ondergrond van het plangebied bestaat uit slappe matig siltige klei met daarin rietresten. Dit pakket bestaat waarschijnlijk uit kwelderafzettingen van het Laagpakket van Wormer uit de Formatie van Naaldwijk. Dit pakket is in boring 3 op 3 m –NAP aangetroffen.

Hierop is een grote hoeveelheid veen gevormd. In het plangebied bestaat het veenpakket geheel uit rietveen van het Hollandveen Laagpakket binnen de Formatie van Nieuwkoop. In het gebied rondom boring 3 is door ontwatering de top van het veenpakket veraard.

De bodem van het plangebied was echter nog niet geschikt voor bewoning vanwege de slappe consistentie van de bodem en daarom is een zandpakket opgebracht. In boring 3 is dit pakket 65 cm dik en in boring 2 90 cm dik. In beide boringen is het opgebrachte pakket dikker dan het verwachte toemaakdek (maximaal 50 cm dik). Het pakket opgebrachte grond bestaat uit een andere grondsoort dan een toemaakdek.¹⁹ In het pakket zijn baksteen- en puinfragmenten aanwezig, mogelijk uit de Nieuwe tijd.

Boring 1 is op de dijk langs de Stompwijkse Vaart gezet en het pakket opgebrachte grond is daarom ten minste 170 cm dik. Hieronder is een 10 cm dik omgewerkt veenpakket aangetroffen op een 20 cm dik zandpakket. Dit zandpakket had een gelijke textuur als het pakket opgebrachte grond in boringen 2 en 3.

6 Conclusies

De in de Inleiding gestelde onderzoeksvragen kunnen op basis van de bereikte resultaten als volgt worden beantwoord:

Is er in het plangebied een intact potentieel vondst- en/of sporenniveau aanwezig en zo ja, komt dit overeen met het op basis van het bureauonderzoek verwachte niveau?

In het plangebied werden archeologische resten uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd in een toemaakdek verwacht. In boring 2 is een pakket opgebrachte grond aangetroffen in plaats van een toemaakdek. In boring 3 is de top van het veen veraard en in boring 2 niet. Mogelijk is bij het opbrengen van de grond de top van het veenpakket in boring 2 verstoord geraakt.

Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische waarden in het plangebied aanwezig en, zo ja, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard, datering en waardstelling hiervan?

In boring 2 zijn in een pakket opgebrachte grond baksteen- en puinfragmenten aangetroffen. Deze fragmenten dateren waarschijnlijk uit de Nieuwe tijd.

In welke mate worden deze waarden verstoord door realisatie van de geplande bodemingreep?

De realisatie van de geplande bodemingreep betreft een bodemverstoring met een oppervlakte van 10 m² buiten de huidige bebouwing. Alhoewel hierbij mogelijk bewoningsresten uit de Nieuwe tijd verstoord kunnen worden is de informatiewaarde van archeologische resten in een dergelijke kleine oppervlakte zeer beperkt. Bij de uitvoering van de geplande bodemingreep zullen waarschijnlijk geen grondsporen zoals beer- of waterputten verstoord worden.

Hoe kan deze verstoring door planaanpassing tot een minimum worden beperkt?

Omdat bij de uitvoering van de geplande werkzaamheden al voor een groot deel ter hoogte van reeds verstoorde grond gewerkt wordt, is planaanpassing niet nodig.

¹⁹ Markus, et al. 1982a.



Indien de eventuele archeologische waarden niet kunnen worden behouden: Welke vorm van nader onderzoek is nodig om de aanwezigheid van archeologische waarden en hun omvang, ligging, aard en datering voldoende te kunnen bepalen om te komen tot een selectiebesluit?
Omdat de nieuwe bodemverstoring zeer beperkt van aard is, zal een archeologisch vervolgonderzoek niet tot waardevolle nieuwe archeologische informatie leiden. Er wordt daarom geadviseerd om geen vervolgonderzoek uit te voeren.

7 Aanbeveling

ADC ArcheoProjecten adviseert om het terrein vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling. Het is echter niet volledig uit te sluiten dat binnen het onderzochte gebied toch nog archeologische resten voorkomen. Het verdient daarom aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij het bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 53 van de Monumentenwet.

Het selectiebesluit van de gemeente Leidschendam-Voorburg luidt dat een archeologische begeleiding uitgevoerd dient te worden door de Archeologische Werkgroep Leidschendam-Voorburg tijdens de sloopwerkzaamheden. De eventuele archeologische resten uit de Nieuwe tijd kunnen op deze wijze gedocumenteerd worden.



Literatuur

- Van Berckenrode, F.B.**, 1609-16: *Hoogheemraadschap Rijnland*.
- Van Berkel, G. & K. Samplonius**, 2007: *Nederlandse plaatsnamen, herkomst en historie*. Utrecht.
- Bosch, J.H.A.**, 2005: *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode, Versie 5.2*. Utrecht (TNO-rapport NITG 05-043-A).
- Bureau Militaire verkenningen**, 1876-1928: *Bonnekaart, Benthuizen, Blad 441, schaal 1:25.000*.
- Gans, W. de, H. Kok & H. Zwaan**, 1998: *Vereenvoudigde Geologisch Kaart van Den Haag en omgeving, 1: 50.000*. NITG, TNO, Haarlem.
- Kadaster**, 1812: *Oorspronkelijke aanwijzende tafel der grondeigenaren en der ongebouwde en gebouwde vaste eigendommen, Stompwijk, Sectie A, Blad 02*.
- Markus, W. C., C. van Wallenburg, G. G. L. Steur & W. Heijink**, 1982a: *Bodemkaart van Nederland schaal 1: 50.000: toelichting bij de kaartbladen 30 West 's-Gravenhage en 30 Oost 's-Gravenhage*. Stiboka, Wageningen.
- Markus, W.C., J. de Buck & G.A. Vos**, 1982b: *Bodemkaart van Nederland: schaal 1:50.000: Blad 30 West 's-Gravenhage en Blad 30 Oost 's-Gravenhage*. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.
- Normalisatie-Instituut, Nederlands**, 1989: *Geotechniek, classificatie van onverharde grondmonsters NEN 5104*. Delft.
- Pruissers, A.P. & L. van der Valk**, 1993: *Geologische Kaart van Nederland: schaal 1:50.000: Blad 30 's-Gravenhage (aangepaste versie)*. Europeesch Cartografisch Instituut, Rijswijk.
- Van Rijn, M.**, 2011: *(korte) historie, Oosteinde 9 te Stompwijk*. Leidschendam).
- Ten Cate, J. A. M.**, 1994: *Geomorfologische kaart van Nederland: schaal 1:50.000: Blad 30 's-Gravenhage*. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.
- Topografische Dienst Nederland**, 1950-1992: *Topografische Kaart van Nederland, schaal 1:50.000*.
- Wolters-Noordhoff Atlasproducties**, 1990: *Grote historische atlas van Nederland, 1:50.000, deel 1 West-Nederland 1839-1859*. Groningen.

Geraadpleegde websites

<http://archis2.archis.nl>
<http://www.ahn.nl>
<http://www.kich.nl>
<http://www.numis.nl>
<http://www.watwaswaar.nl>

Lijst van afbeeldingen en tabellen

- Afb. 1 Locatie van het plangebied
Afb. 2 Detailkaart van het plangebied en boorpuntenkaart
Afb. 3 De bestaande en nieuwe situatie
Afb. 4 Het plangebied op de kaart van Van Berckenrode uit 1615
Afb. 5 Het plangebied op de kadastrale minuut uit 1812
Afb. 6 Bouwtekening uit 1946
Afb. 7 Cultuurhistorische HoofdStructuur Zuid-Holland, ARCHIS-meldingen.
Afb. 8 Interpretatie van de boorgegevens

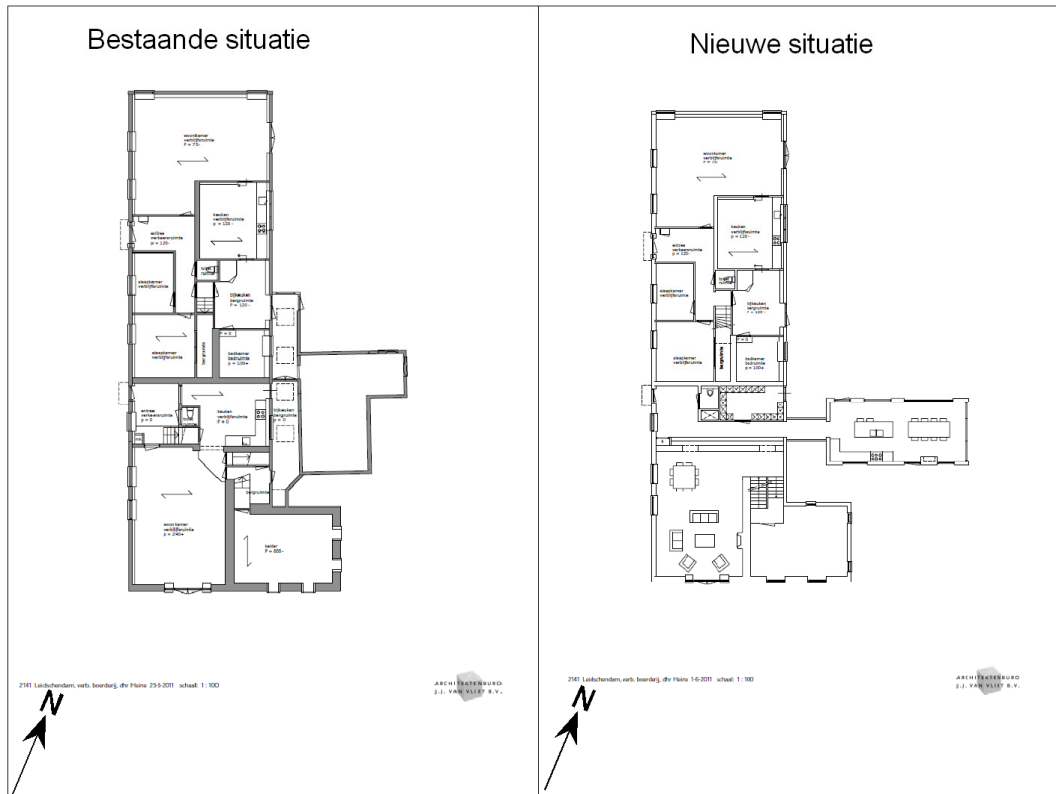
Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.



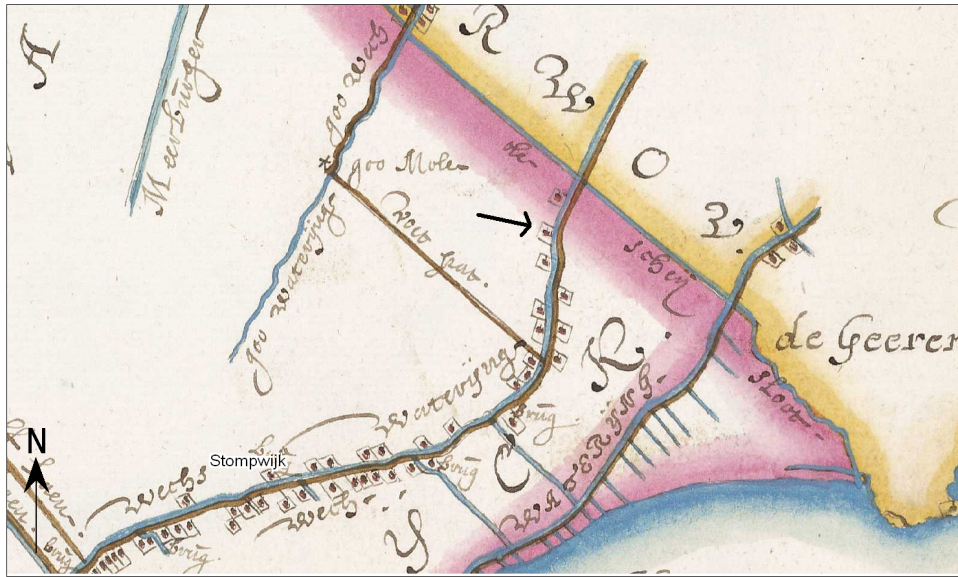
Afb. 1 Locatie van het plangebied



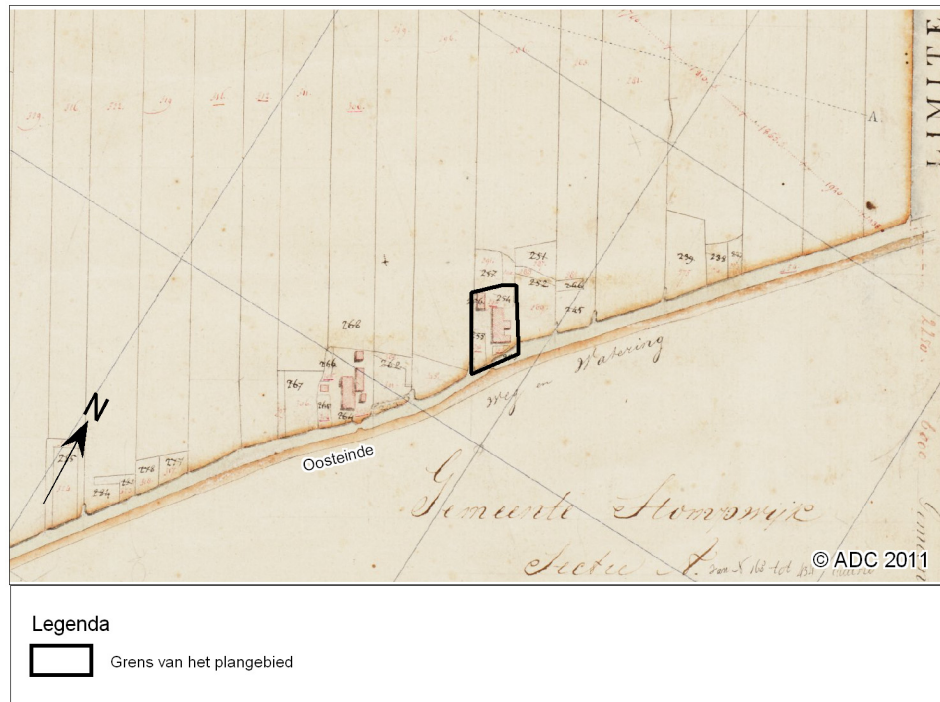
Afb. 2 Detailkaart van het plangebied en boorpuntenkaart



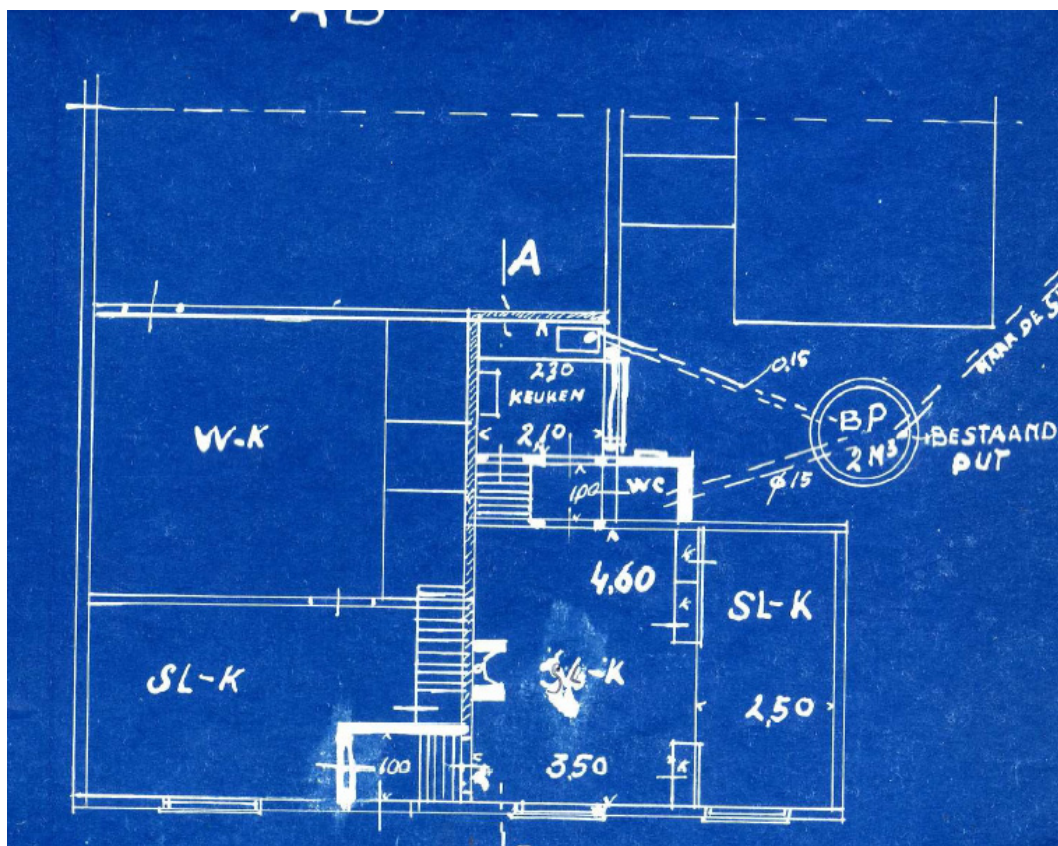
Afb. 3 De bestaande en nieuwe situatie (bron: architectenburo J.J. van Vliet)



Afb. 4 Het plangebied op de kaart van Van Berckenrode uit 1615

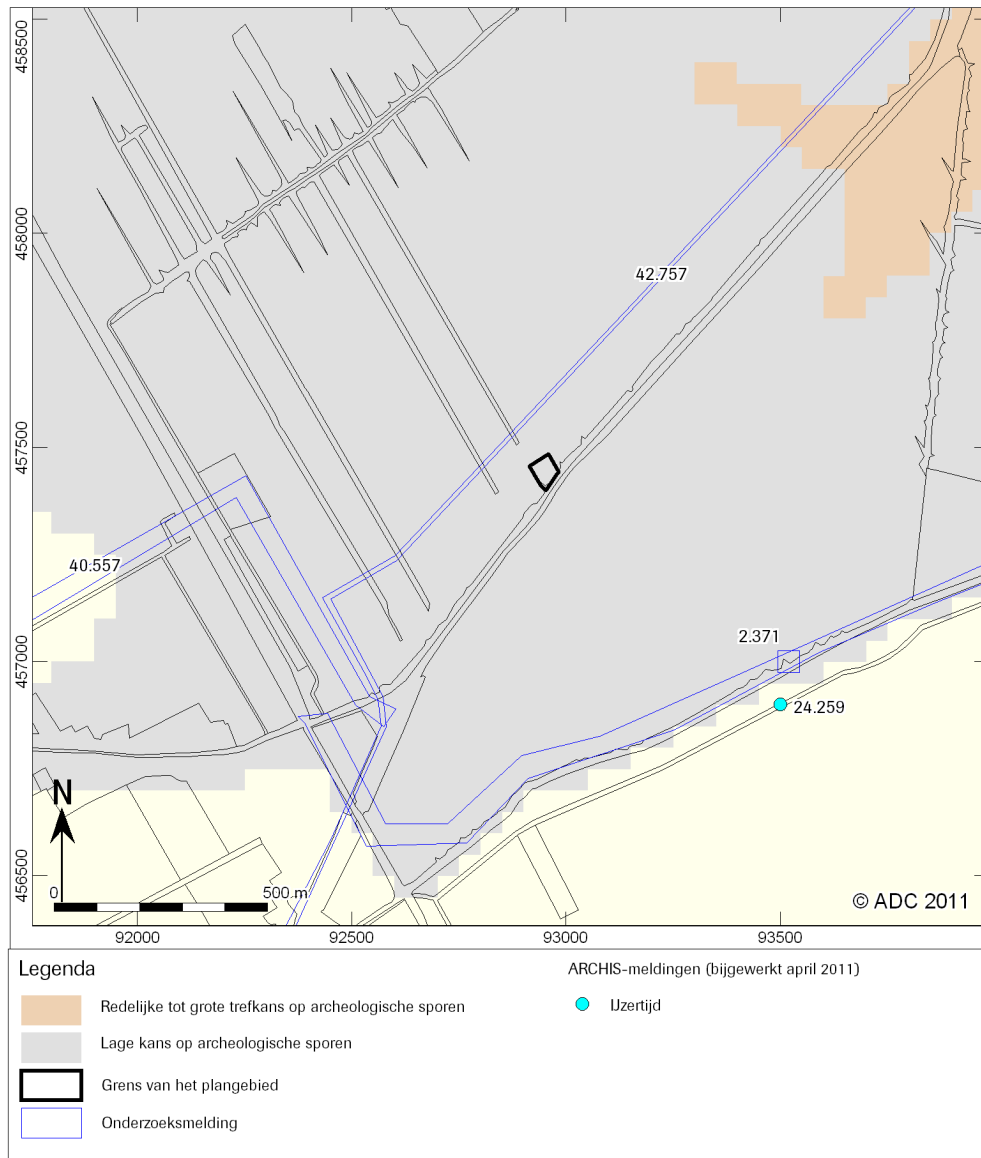


Afb. 5 Het plangebied op de kadastrale minuut uit 1812

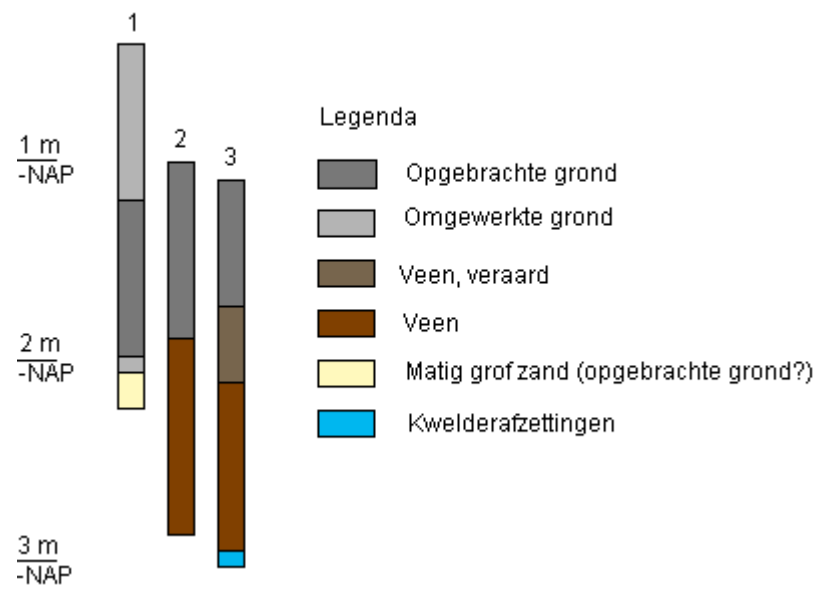


Afb. 6 Bouwtekening uit 1946

Bron: Van Rijn 2011, bouwarchief gemeente Leidschendam-Voorburg



Afb. 7 Cultuurhistorische HoofdStructuur Zuid-Holland, ARCHIS-meldingen.



Afb. 8 Interpretatie van de boorgegevens



Bijlage 1 Boorgegevens

nummer	x coördinaat (m)	y coördinaat (m)	maaielhooft (cm) NAP	bovengrens (cm onder mv)	ondergrens (cm onder mv)	grondsoort	bijmenging	zandmediaan	kleur	kalkgehalte	antropogene bijnengingen	overig
1	92960.6	457425.1	-43	0	80	zand	matig siltig; matig humeus	matig fijn	donker-grijs	kalkloos	weinig baksteen	omgewerkte grond; venig; spoor zandlagen
				80	160	zand	zwak siltig	matig fijn	grijs	kalkrijk	weinig baksteen	opgebrachte grond; spoor schelpmateriaal
				160	170	veen	sterk zandig		donker-grijs	kalkloos	spoor baksteen	rietveen; spoor zandlagen; omgewerkte grond
				170	190	zand	matig siltig	matig fijn	licht-grijs	kalkrijk		
2	92965.5	457444.5	-102	0	50	zand	matig siltig	matig fijn	donker-bruin-grijs	kalkarm	weinig baksteen; spoor puinresten	opgebrachte grond
				50	90	zand	matig siltig	matig fijn	licht-grijs	kalkarm	opgebrachte grond	rietveen
				90	200	veen	mineraalarm		bruin	kalkloos		
3	92953.3	457452.4	-110	0	65	zand	matig siltig; matig humeus	matig fijn	donker-bruin-grijs	kalkloos	weinig baksteen; spoor puinresten	opgebrachte grond; spoor schelpmateriaal
				65	105	veen	zwak kleilig		donker-grijs	kalkloos	rietveen; veraard; spoor witte vlekken; spoor insluitzels zand	
				105	190	veen	mineraalarm		bruin	kalkloos	rietveen	
				190	200	klei	matig siltig		licht-grijs	kalkloos	riet	